

Het plattelandsproject de Merode, een voormalig privédomein van 1500 hectare bossen en natuurgebieden tussen de Demer en de Nete, is vandaag een waardevol natuur- en recreatiegebied. Het verhaal begon toen de prins de Merode de kern van het gebied, waarvan het grootste deel ontoegankelijk was, in 2004 verkocht. Dat was het startschot van het plattelandsproject dat gedurende meer dan tien jaar door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) vorm werd gegeven in nauwe samenwerking met een ruime groep partners. Samen werkten ze een geïntegreerd gebiedsprogramma uit, dat inzet op het ontwikkelen en beleefbaar maken van natuur, landschap en erfgoed.

Het fluisterpad te Gerhagen is een natuureducatieve wandeling voor kinderen. Het is opgevat als een natuurbeleefroute in het stiltegebied, waar kinderen mogen fluisteren.
© de Merode

platteland

Zijn de dromen voor de Merode uitgekomen?

SIRKA LÜDTKE [COORDINATOR INTERBESTUURLIJK PLATTELANDSOVERLEG, VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ]

Door inwoners van het gebied actief bij het plattelandsproject te betrekken slaagden de initiatiefnemers er ook in een nieuwe dynamiek in de regio teweeg te brengen: er is een sterke merknaam, het 'Merode label', naast tal van mogelijkheden tot natuurbeleving, en inrichtingsprojecten waardoor er kansen worden gegrepen voor waterberging en biodiversiteit. Tegelijk zijn er vandaag, 15 jaar later, nieuwe uitdagingen en knelpunten, gaande van het beheer, meer en blijvende co-creatie met bewoners tot het verder bouwen aan streekidentiteit. Het plattelandsproject de Merode is in transitie, nadat de VLM eind 2017 als coördinator het estafettestokje doorgaf aan de drie betrokken provincies.

Een terugblik in vijf lessen

HET STREEKCHARTER 'DE MERODE' WAS EEN ESSENTIEEL VERTREKPUNT

Onmiddellijk nadat de VLM de grond had verworven met de hulp van plaatselijke besturen, engageerden de verschillende partners uit de regio zich om het gebied voortaan als één geheel te ontwikkelen en te beheren. Het engagement van deze partners, dat ondertekend werd door zes lokale besturen, de vzw Kempens Landschap, Natuurpunt, de bevoegde minister, de VLM en de toenmalige AMINAL afdelingen Natuur en Bos en Groen, vond zijn vertaling in het streekcharter 'de Merode'. Zonder dit engagement om blijvend en duurzaam samen te werken, zouden visievorming en streekontwikkeling versnipperd zijn gebleven. Vandaag is dit partnerschap sterk verbreed en verenigt het bijkomend de gedeelde ambities van onder meer drie provincies (Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant), Agentschap voor Natuur en Bos, Onroerend Erfgoed en een ruim middenveld bestaande uit vzw Rurant, vzw de Merode ondernemers, de Boerenbond, en de abdijen van Averbode en Tongerlo.

VISIE EN INTEGRAAL PLAN WAREN HAAST SIMULTAAN

Parallel met het aankooptraject maakte de VLM een visie op voor het hele gebied, niet enkel voor de aangekochte zones. Deze visie zorgde voor ruimtelijke samenhang en formuleerde de

kansen en uitdagingen voor een gebiedsgerichte aanpak over alle administratief bestuurlijke grenzen en beleidsdomeinen heen. Dat resulteerde op korte termijn in een integraal actieplan voor de Merode in 2006.

De allereerste pijler van dat plan was het waarborgen van het natuurlijk kapitaal door het valoriseren van de bossen en natuurgebieden. Dit gebeurde onder regie van VLM, die vooral land- en natuurinrichting als instrumenten inzette voor groene parels als Averbode en Heide of Beeltjens-Kwarekken. De grootschalige investeringen in het landschap hebben uiteindelijk de Merode op de kaart gezet. Een andere steunpilaar van dat actieplan was het valoriseren van erfgoed in brede zin: abdijdomeinen, het natuurlijk en immaterieel erfgoed, verhalen, religieus erfgoed, stiltekwalleten.

EERST KOMT ENGAGEMENT, FINANCIERING VOLGT WEL

Opmerkelijk is dat in het integraal plan de Merode geen letter stond over de financiering. Alles vertrok vanuit een sterk gedragen engagement – de zoektocht naar middelen kwam pas later. Toch werd al vrij snel consequent ingezet op projecten met een korte realisatietijd en een grote zichtbaarheid, de fameuze *quick wins*. Die hielpen om het eigenaarschap bij de initiatiefnemers te vergroten.

ALS HET PARTNERSCHAP GROEIT, IS EEN EVALUATIE NODIG

Gedurende de looptijd van het project veranderden de uitdagingen, verbreedde het partnerschap, verschoven posities en context. Die dynamiek leidde tot zogenoemde 'doordenkdagen' in 2011 om de bestaande plannen en visies tegen het licht te houden. Op die dagen werd het belang van een coördinator/dirigent bevestigd – een rol die tot dan toe door de VLM met veel passie was ingevuld – en werd tevens gevraagd het integraal plan te actualiseren en aan een helder meerjarenprogramma te koppelen. Er bleek grote eensgezindheid om sterker te focussen op erfgoed en de inmiddels ontstane informele samenwerkingsvormen te expliciteren in formele overeenkomsten. Nieuw was de wens om de gebiedsregisseur/dirigent ook in het gebied te huisvesten: het Merode team heeft intussen zijn intrek genomen in een 'streekhuis' in Herselt.